

การพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนโดยใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับโรงเรียนชลประทานผาแตก จังหวัดเชียงใหม่

The Development of Teachers to Organizing Learner Development Activities to Promote Analytical Thinking Skills for Student by Using Local Wisdom at Chonprathanphataek School, Chiangmai Province

ทัศนีย์ บุญแรง

Tatsanee Boonraeng

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Faculty of Education, Chiang Mai Rajabhat University

*Corresponding Author, E-mail: tatsanee_boo@rju.ac.th, โทร. 089-6377557

วันที่ส่งบทความ 12 มิถุนายน 2562 วันที่แก้ไขครั้งสุดท้าย 12 สิงหาคม 2562

วันที่ตอบรับบทความ 15 สิงหาคม 2562 วันที่เผยแพร่ออนไลน์ 1 กรกฎาคม 2563

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. พัฒนาครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 2. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นก่อนและหลังเข้าร่วมการพัฒนา และ 3. เพื่อศึกษาความสามารถของครูในการจัดทำแผนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประชากรในการวิจัยเป็นครูที่สอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนชลประทานผาแตก อ. ดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับสภาพปัญหา ความต้องการและความคาดหวังเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของครู 2. แบบสอบถามความคิดเห็นครูเกี่ยวกับสถานการณ์ ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 3. แบบสอบถามความคิดเห็นของครูหลังได้รับการพัฒนา 4. แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 5. คู่มือการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นใช้กระบวนการพัฒนาครู 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ชั่งวางแผนและเตรียมการ 2) ชั่งปฏิบัติหรือดำเนินการพัฒนาครู 3) ชั่งกำกับติดตาม สะท้อนผลและให้คำปรึกษา 4) ชั่งสรุปและประเมินผลการพัฒนาครู

2. ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพิ่มขึ้นหลังจากเข้าร่วมกระบวนการพัฒนาโดยมีร้อยละของความก้าวหน้าเท่ากับ 18.75 เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนและหลังการได้รับการพัฒนา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

3. ครูมีความสามารถในการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพิ่มขึ้นโดยสามารถออกแบบและเขียนแผนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้จำนวนทั้งสิ้น 24 หน่วยการเรียนรู้ จำแนกเป็นแผนสำหรับจัดกิจกรรมราย 3-6 ชั่วโมงจำนวน 39 แผน ที่มีคุณภาพเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ ดีมาก ($\mu = 4.52$)

คำสำคัญ: กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ทักษะการคิดวิเคราะห์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

Abstract

This research aimed to 1) develop teachers to organize learner development activities to promote analytical thinking skills by using local wisdom. 2) study about teachers' knowledge of organizing learner development activities by using local wisdom and compare the result before and after the development and 3) study teacher's abilities to design the activity plans and organize learner development activities. The research has 24 teachers who teaching learner development activities in Chonprathanphateak School, Doi Saket District, Chiang Mai province. This research instruments consists are Questionnaire : 1) for students' opinion about problems needs and expectations of learner development activities from teachers, 2) for teachers' opinion about the situations problem and assistant needs about learner development activities and the opinion after the development, the testing form of teachers' knowledge and understanding of organizing learner development activities, and the development manual of making the organizing learner development activities by using local wisdom. The statistics used in this study are frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and content analysis.

The results of this research were as follows.

1. Teacher development, using the teacher development process in 4 steps as follows: 1) planning and preparing 2) starting teacher development 3) follow-up Reflecting resulting and consulting 4) summary and evaluation the result of teacher development.

2. The teachers have more knowledge of organizing learner development activities by using local wisdom. The percent of progress was 18.75. To compare the result before and after the development, there were a statistically significant difference at 0.01.

3. Teachers could design the learning plans to develop student activities to promote analytical thinking skills by using local wisdom. There design and write 24 units 39 activity plans for organizing activities 3-6 hours per lesson. All activity plans have a very good average of quality ($\mu = 4.52$)

Keywords: Learner development activities, Analytical thinking skills, Local wisdom

บทนำ

การศึกษาในยุคดิจิทัลเป็นยุคของการเปลี่ยนแปลงหลายด้านทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ผู้ที่ทำหน้าที่ในการจัดการศึกษาจำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนให้มากขึ้น เนื่องจากเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาประเทศชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2558) ได้กล่าวถึงสถานะของประเทศและสังคม ว่าคนไทยยังมีปัญหาเชิงคุณภาพทั้งด้านสุขภาพ การเรียนรู้และคุณธรรมจริยธรรม ในขณะที่คนไทยได้รับโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้น แต่คุณภาพทางการศึกษายังอยู่ในระดับต่ำ สะท้อนได้จากคะแนนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นพื้นฐาน (O-NET) และคนไทยส่วนใหญ่มีปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยการวิจัยและสำรวจต่างๆ พบว่าปัญหาสำคัญที่สุด คือความซื่อสัตย์สุจริตและการทุจริตคอร์รัปชัน โดยเห็นว่าต้องส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมโดยเร่งด่วน หากแต่การส่งเสริมให้บุคคลมีคุณธรรมจริยธรรมนั้นต้องอาศัยพื้นฐานของการคิดที่ดีของบุคคล จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาในด้านทักษะการคิดควบคู่กับการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมบุคคลจึงจะสามารถจำแนกแยกแยะสิ่งต่างๆ ได้ว่าสิ่งใดควรไม่ควร สิ่งใดดีหรือไม่ดี สถาบันการศึกษามีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีความรู้ ความสามารถและทักษะต่างๆ ทั้งทักษะอาชีพ ทักษะการสื่อสาร และทักษะการคิดให้มากยิ่งขึ้น

โรงเรียนต่างๆจึงหันมาให้ความสำคัญและมุ่งเน้นการพัฒนาการจัดการศึกษามากขึ้นเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยดำเนินงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการแก่ผู้เรียนให้ทัดเทียมและสามารถแข่งขันกับผู้อื่นได้ ตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนจึงกลายเป็นผลจากคะแนนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนจากการสอบ NT, O-NET, A-NET และการสอบ Admission ซึ่งแท้จริงแล้วการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพควรมุ่งจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างสมรรถนะให้แก่ผู้เรียน ทั้งทางด้านวิชาการและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามที่หลักสูตรกำหนดและสอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะเรื่องทักษะการคิดและทักษะชีวิต เนื่องจากทักษะการคิด เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดวิจารณ์ การคิดแก้ปัญหา ถือเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมต่างๆ ตามต้องการตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547, น.3) ในหมวดที่ 1 มาตรา 6-7 ว่าด้วยความมุ่งหมายและหลักการให้จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และหมวด 4 มาตรา 24 และ 28 ระบุให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีแนวทางการจัดการศึกษา โดยเน้นทักษะกระบวนการคิด การจัดการปัญหา การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน อีกทั้งยังกำหนดให้จัดสาระหลักสูตรทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพโดยมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม ความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ อีกทั้งเห็นคุณค่าในขนบธรรมเนียมประเพณีไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงเรียนมักมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ภูมิปัญญาและขนบประเพณีในท้องถิ่นมากขึ้น เพราะเป็นองค์ความรู้ที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่ ซึ่งในอดีตบรรพบุรุษมีเทคนิควิธีการในการถ่ายทอดความรู้สู่ลูกหลานด้วยการกระตุ้นให้เกิดความสนใจและให้ลงมือปฏิบัติ ฝึกให้รู้จักคิดวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ อย่างถูกต้องเหมาะสมโดยสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมไปพร้อม ๆ กันจึงทำให้เด็กมีคุณลักษณะและพฤติกรรมตามต้องการ ส่งผลให้องค์ความรู้เหล่านั้นก็สืบทอดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นมีหลายด้าน เช่น ด้านการเกษตร การแพทย์ การดำรงชีพ ของเล่น และการละเล่นต่าง ๆ ซึ่งถือได้ว่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรแก่การอนุรักษ์

ไว้ หากแต่ในปัจจุบันนี้ภูมิปัญญาเริ่มเลือนหายไปพร้อมกับความเจริญทางเทคโนโลยีที่เข้ามาแทนที่ ทำให้พฤติกรรมของเด็กไทยเปลี่ยนไปจาก

จากการศึกษาที่พบว่าเด็กจะมีพฤติกรรมขาดทักษะในการสื่อสาร หรือมีทักษะการสื่อสารอยู่ในระดับต่ำ มีทักษะระดับต่ำในการเรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ๆ ทักษะการช่วยเหลือตนเองและดูแลตนเองในระดับต่ำ ไม่สามารถใช้ความคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงรวมถึงไม่เข้าใจกระบวนการคิดอย่างเป็นขั้นตอน มีสมาธิต่ำ ไม่อยู่นิ่งซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกของการขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ (ศศิภา จงรักษ์โชคชัย, 2559) การส่งเสริมนักเรียนให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่เพิ่มมากขึ้นย่อมช่วยให้การพัฒนาทักษะทางวิชาการและพฤติกรรมอื่นๆ ได้ไม่ยาก ประกอบกับนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการบริหารจัดการเวลาเรียน “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” (ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี, 2559) กำหนดให้มีรูปแบบ / วิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมนอกห้องเรียน ในหมวดสร้างเสริมสมรรถนะการเรียนรู้ ซึ่งมีกลุ่มกิจกรรมพัฒนาการสื่อสาร การคิด แก้ปัญหา, สร้างเสริมคุณลักษณะและค่านิยม และหมวด สร้างเสริมทักษะการทำงาน การดำรงชีพ และทักษะชีวิต สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญในเรื่องการส่งเสริมการคิดให้ผู้เรียนของรัฐบาล ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนและครูก็สามารถที่จะจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ หรือทักษะการคิดอื่น ๆ โดยบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนได้โดย ครูจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้อย่างถูกต้อง และสามารถพัฒนาแผนกิจกรรมภายใต้เกณฑ์ที่หลักสูตรกำหนดและนโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

การพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจ ความสามารถออกแบบ เขียนแผนการจัดการกิจกรรมและนำแผนที่ได้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ และอาจจะให้กระบวนการถ่ายทอดความรู้และทักษะต่างๆ ให้กับนักเรียนโดยใช้แนวทางของ ภูมิปัญญาในอดีตมาก่อนมาปรับประยุกต์ใช้กับการจัดการศึกษาในปัจจุบันคือ เน้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนานักเรียนให้มีความรู้แล้วยังทำให้นักเรียนยังคงเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีพฤติกรรมที่ดีงามต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดโดยใช้ของเล่นพื้นบ้าน ที่พบว่า การที่ครูมีความรู้ความเข้าใจในตัวผู้เรียน มีความรู้ความเข้าใจในการเขียนแผนการจัดการกิจกรรม สามารถเขียนและใช้แผนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน ซึ่งเป็นแผนที่ส่งเสริมทักษะการคิด และนำเสนอสิ่งเร้ารอบตัวนักเรียน คือ ของเล่นพื้นบ้าน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้เป็นสื่อในการจัดกิจกรรมสามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการคิดที่เพิ่มขึ้นและมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ (ทัศนีย์ บุญแรง, 2560, น.105)

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญ การพัฒนาครูให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับทิศทางการจัดกิจกรรมทางการศึกษา การจัดทำแผนกิจกรรมการเรียนรู้ การทำความเข้าใจนักเรียนและการนำเอาสิ่งใกล้ตัวที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรม เพราะจะช่วยพัฒนานักเรียนให้เกิดทักษะการเรียนรู้ทางวิชาการ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะทางสังคม ฯลฯ เพื่อทำให้เกิดคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นก่อนและหลังเข้าร่วมการพัฒนา
3. เพื่อศึกษาความสามารถของครูในการจัดทำแผนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

1. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง กิจกรรมที่ครูจัดให้กับนักเรียนในคาบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแผนหรือรายละเอียดขั้นตอนต่างๆ ที่ครูกำหนดเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะการคิดวิเคราะห์ และพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ โดยนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้บูรณาการกับการจัดกิจกรรม
2. ทักษะการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการแสดงออกหรือพฤติกรรมของการคิดในการสังเกต จำแนกแยกแยะ เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับ แล้วย่นำวิเคราะห์ เปรียบเทียบ สังเคราะห์ และประเมินอย่างเป็นระบบ
3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ความสามารถ หรือแบบแผนในการดำเนินชีวิตในจังหวัดเชียงใหม่ ในด้านต่างๆ เช่น เกษตรกรรม อุตสาหกรรม ศิลปกรรม ภาษา วัฒนธรรม การแพทย์แผนไทย และด้านโภชนาการ เป็นต้น โดยใช้สติปัญญาสั่งสมความรู้และปฏิบัติต่อกันมา
4. ครู หมายถึง ผู้ที่สอนวิชากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนชลประทานผาแตก อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ในปีการศึกษา 2561

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูที่สอนวิชากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนชลประทานผาแตก อ. ดอยสะเก็ด จ. เชียงใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 24 คน

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนา (Research and development) ที่ใช้กระบวนการวิจัยแบบเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาครู ทักษะการคิดวิเคราะห์ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. ขอบเขตด้านตัวแปร
ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กระบวนการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน
ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถของครูในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นส่งเสริมในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน
3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ดำเนินการวิจัยครั้งนี้ระหว่างเดือนมกราคม – ตุลาคม พ.ศ. 2561
4. ขอบเขตด้านเครื่องมือในการวิจัย
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้
 - 4.1 เครื่องมือประเภทแบบสอบถาม ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับสภาพปัญหา ความต้องการและความคาดหวังเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของครู 2) แบบสอบถามความคิดเห็นครูเกี่ยวกับสถานการณ์ ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) แบบสอบถามความคิดเห็นของครูหลังได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเครื่องมือดังกล่าวผู้วิจัยสร้างขึ้นเองตามขอบข่ายของเนื้อหาและวัตถุประสงค์ ให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านตรวจความถูกต้องของเนื้อหา

โครงสร้าง วัตถุประสงค์และให้ข้อเสนอแนะเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า
คุณภาพอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้

4.2 เครื่องมือประเภทแบบทดสอบ ได้แก่ แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม
พัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 20 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง
แล้วสร้างข้อคำถามขึ้นมาให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาและข้อคำถาม นำข้อมูลที่ได้
นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าคุณภาพอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 เท่านั้น

4.3 เครื่องมือลักษณะอื่นๆ ประกอบด้วย 1) คู่มือพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมทักษะการ
คิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งได้จากการที่นักวิจัยนำเอาข้อมูลจากการเก็บข้อมูลเบื้องต้นมา คือ
ความคิดเห็นของนักเรียน ความคิดเห็นของครูก่อนการพัฒนาครูและการศึกษาเนื้อหาต่างๆ มาออกแบบหลักสูตรอบรม
เชิงปฏิบัติการและกระบวนการในการพัฒนาครูเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาครูตลอดการวิจัย แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ
จำนวน 3 ท่านตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและนักวิจัยนำมาปรับแก้ไขให้สมบูรณ์ตามคำแนะนำ

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยประกอบด้วย 2 ลักษณะ คือ

1) ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการทดสอบที (t-
test)

2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ: วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนโดยจำแนกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 สืบหาปัญหาและความต้องการพัฒนาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แล้ววางแผนการพัฒนาครู

1.1 ศึกษา วิเคราะห์เอกสาร รวบรวมข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ของโรงเรียน และสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน
เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการและความคาดหวังเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของครู เพื่อนำข้อมูล
มาใช้ในการประชุมครู และเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างความตระหนักให้กับครูเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดกิจกรรม
พัฒนาผู้เรียนของตนเอง และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาครู ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1.2 ประชุมเชิงปฏิบัติการครูเพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของครูและ
โรงเรียน ความคาดหวังของครูเกี่ยวกับพฤติกรรมนักเรียน ความคาดหวังของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
ของครู และความต้องการพัฒนาดตนเองของครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และกำหนดแนวทางการพัฒนา
ร่วมกัน

1.3 นักวิจัยวางแผนการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยออกแบบหลักสูตรการฝึกอบรมครู
เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น พิจารณา
วิทยาการเพื่อให้ความรู้ สร้างสื่อและเครื่องมือสำหรับใช้ในการพัฒนาครูและการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแล้วนำมาจัดทำ
คู่มือพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อ
นำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติการพัฒนาครู

ระยะที่ 2 ระยะปฏิบัติตามแผนพัฒนาครู

เป็นระยะของการดำเนินการพัฒนาครูตามแผนการพัฒนาครูที่กำหนดไว้ซึ่งระบุในคู่มือการพัฒนาครูเพื่อ
ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.1 ประชุมเชิงปฏิบัติการให้กับครูในโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ทักษะการคิดวิเคราะห์ การ
จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ให้แก่นักเรียน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมพัฒนา

ผู้เรียน การออกแบบ จัดทำแผนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และวิพากษ์แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดภาคเรียน/ปีการศึกษา โดยดำเนินการวัดความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนฯ ก่อนการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2.2 รวบรวมแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดทำเป็นรูปเล่มแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตลอดภาคการศึกษา

2.3 ครูทดลองใช้แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ระยะที่ 3 ติดตามการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนา

3.1 จัดประชุมเพื่อติดตามและสะท้อนผลการพัฒนาครู และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.2 นิเทศติดตามและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของครู

ระยะที่ 4 สรุปผลการพัฒนา

4.1 ประชุมเพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติของครู แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประสบการณ์การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้ครูทำแบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทำแบบสอบถามความคิดเห็นหลังจากได้รับการพัฒนาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนฯ ครูนำแผนการจัดกิจกรรมที่ผ่านการทดลองใช้มาปรับให้สมบูรณ์ขึ้นเพื่อจัดทำเป็นคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนฉบับสมบูรณ์

4.2 ประชุมสรุปผลการพัฒนาครู

ผลการศึกษา

ผลการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. การพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้กระบวนการพัฒนาครู 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการวางแผนและเตรียมการ

1) ศึกษารวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาครู เช่น แบบสอบถาม แบบทดสอบเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจของครู และแบบฟอร์มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม เป็นต้น

2) ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความตระหนักและกำหนดแนวทางการพัฒนาครูร่วมกัน ซึ่งครูต้องการพัฒนาตนเองในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในส่วนของกิจกรรมชุมนุมอัจฉริยะจรรยาของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนกำหนดขึ้นตามนโยบายโรงเรียนอัจฉริยะจรรยาที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งยังไม่เคยจัดทำแผนการจัดกิจกรรมมาก่อนและต้องการพัฒนาการจัดกิจกรรม แบบ Active learning จึงได้ให้ครูทำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนก่อนได้รับการพัฒนาเพื่อใช้เป็นแนวทางพัฒนาครู

3) ร่วมกันวางแผนการปฏิบัติและกำหนดเป้าหมายของการพัฒนา

4) ออกแบบและจัดทำหลักสูตร กำหนดการอบรมเชิงปฏิบัติการโดยทำเป็นคู่มือการพัฒนาครูฯ

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติหรือดำเนินการพัฒนาครู

1) อบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้และสร้างความเข้าใจครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ทักษะการคิดวิเคราะห์ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ให้แก่นักเรียน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดกิจกรรม การออกแบบแผนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การเลือกภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะนำมาใช้ และเทคนิคการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยบูรณาการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ให้แก่ผู้เรียน โดยสอดแทรกคุณลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 และคุณลักษณะของผู้เรียนโรงเรียนอัจฉริยะจรรยา

2) อบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อการเขียนแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดภาคเรียน รวมทั้งการสร้างเครื่องมือการวัดประเมินผล และสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับแผนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยแผนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต้องเป็นแผนที่เน้นการส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งนำแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานมาใช้ โดยการใช้คำถาม 5W 1H และการดำเนินกิจกรรมจะเน้นกระบวนการจัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนในลงมือทำ (Active Learning)

3) นำแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของครูให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเพื่อให้ข้อเสนอแนะและปรับแก้ให้เหมาะสม

4) จัดกิจกรรมวิพากษ์แผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาร่วมวิพากษ์เพื่อให้ข้อเสนอแนะ และประเมินคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อเป็นแนวทางในการปรับแก้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5) ครูปรับแก้แผนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สมบูรณ์ เหมาะสมต่อการนำไปใช้และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาคุณภาพของแผน

6) รวบรวมแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจัดทำเป็นคู่มือแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับครู
ชั้นที่ 3 ชั้นกำกับ ติดตาม สะท้อนผลและให้คำปรึกษา

1) ครูนำแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดกิจกรรม ตลอดภาคเรียน

2) ผู้วิจัยดำเนินการติดตามผลการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยนิเทศ ติดตาม ให้คำปรึกษา สะท้อนผล และเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครู เช่น การสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน การประเมินผลทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

ชั้นที่ 4 ชั้นสรุปและประเมินผลการพัฒนาครู

1) สรุปผลการดำเนินงานพัฒนาครู และทดสอบความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหลังได้รับการพัฒนา

2) ความรู้ความเข้าใจของครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ครูทุกคนมีความรู้ความเข้าใจในการสร้างแผนและการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพิ่มขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการอบรมเชิงปฏิบัติการ 1.87 คะแนนคิดเป็นร้อยละของความก้าวหน้าเท่ากับ 18.75 เมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของคะแนนสอบก่อนและหลังการพัฒนาของครู โดยการทดสอบค่าที (T-test) พบว่าผลการสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของครูมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01

3) ความสามารถของครูในการจัดทำแผนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ครูมีความสามารถในการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยสามารถการออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและเขียนแผนการจัดกิจกรรมพัฒนา

ผู้เรียนได้จำนวนทั้งสิ้น 24 หน่วยการเรียนรู้จำแนกเป็นแผนกิจกรรมละ 3-6 ชั่วโมงจำนวน 39 แผนกิจกรรม โดยแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกแผนมีคุณภาพโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก ($\mu = 4.52$) ซึ่งในระหว่างกระบวนการพัฒนาครูนั่น ครูมักจะกล่าวว่า “ออกแบบและเขียนแผนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั้นยาก เคยแต่เขียนแผนตามกลุ่มสาระ” ทั้งนี้เพราะการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของครูก่อนเข้าร่วมการพัฒนาครูในการวิจัยครั้งนี้ครูมักจะกำหนดเฉพาะเรื่องเท่านั้น เมื่อผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ การมีพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาพบว่าครูส่วนใหญ่มีความสามารถในการเขียนแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมากขึ้น โดยประเมินตนเองว่าตนเองมีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนดียิ่งขึ้น (ร้อยละ 87) สามารถจัดกิจกรรมได้หลากหลาย มีการกำหนดแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ล่วงหน้าตลอดภาคเรียน ทำให้สะดวกในการนำไปใช้ (ร้อยละ 91.30) และจากนิเทศ ติดตามการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของครู พบว่าครูมีความพึงพอใจกับการจัดกิจกรรมของตนเพราะได้รับการตอบสนองที่ดีจากนักเรียนและนักเรียนมักบอกว่า “อยากเข้าร่วมกิจกรรมของครูอีกเพราะมีความสุขสนุกสนานและน่าสนใจ” “คาบหน้าครูจะให้พวกหนูทำอะไรอีกคะ” “อยากให้ถึงคาบหน้าจังเลย”

อภิปรายผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการอภิปรายผลการวิจัยตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ประเด็นแรก การพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

จากการวิจัยที่ใช้กระบวนการพัฒนาครู 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ชั้นวางแผนและเตรียมการ 2) ชั้นปฏิบัติหรือดำเนินการพัฒนาครู 3) ชั้นกำกับ ติดตาม สะท้อนผลและให้คำปรึกษา 4) ชั้นสรุปและประเมินผลการพัฒนาครู โดยในการพัฒนาครูจำเป็นต้องมีกระบวนการและขั้นตอนในการพัฒนาครูที่สอดคล้องตามความต้องการพัฒนาที่แท้จริงของครู เพื่อให้ครูได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ตนเองต้องการมากที่สุด จากการวิจัยครั้งนี้จะพบว่ากระบวนการในการพัฒนาครูที่สำคัญคือการวางแผนและเตรียมการเพื่อพัฒนาครูซึ่งการพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในครั้งนี้สอดคล้องกับกลยุทธ์ในการพัฒนาครูที่นันทวัฒน์ ตรีนันทวัน และ ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ (2559) ที่ได้ศึกษาพบว่าที่ผลการใช้กลยุทธ์ซึ่งมี 4 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์การวางแผน กลยุทธ์การปฏิบัติการ กลยุทธ์การสังเกต กลยุทธ์การสะท้อนผล ทำให้ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ในการวิจัยยังกำหนดสิ่งที่นักวิจัยต้องการให้เกิดขึ้นกับครูก่อนที่จะเริ่มดำเนินการศึกษาข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและวิเคราะห์สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของครู ความต้องการพัฒนาตนเองของครู ก่อนที่จะวิเคราะห์ วางแผน ออกแบบหลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการในพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริงมากขึ้น สอดคล้องกับโชติชวัล พุทธิกาญจน์ (2556) ที่กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาครูว่าควรเริ่มจากการกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาครูแล้วจึงประเมินความจำเป็น (Needs assessment) ในแต่ละด้านที่ต้องการพัฒนาซึ่งได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะที่จำเป็นของครู ซึ่งการกระบวนการในการพัฒนาครูมีกิจกรรมหลายรูปแบบ อาทิ การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การส่งเสริมทักษะการคิดของนักเรียนโดยนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรม การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การเป็นพี่เลี้ยงคอยให้คำปรึกษาและนิเทศติดตาม เป็นต้น สอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาครูในการวิจัยครั้งนี้มีรูปแบบของการพัฒนาครูโดยเน้นการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการและการเป็นพี่เลี้ยง และเป็นไปตามรูปแบบของการพัฒนาครูแห่งสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ การฝึกอบรม การนิเทศแบบคลินิก และการมีระบบพี่เลี้ยง จากการวิจัยของวาสนา มะณีเรือง และคณะ (2559) ที่พบว่ารูปแบบที่สามารถพัฒนาครูเก่งครูดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมากที่สุดคือ การสร้างระบบพี่เลี้ยง

รองลงมาคือการฝึกอบรม และการนิเทศแบบคลินิก ซึ่งหากในการวิจัยครั้งนี้เน้นการสร้างระบบพี่เลี้ยงและให้ครูได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันมากขึ้นอาจจะช่วยทำให้ครูได้รับการพัฒนาตนเองมากยิ่งขึ้น

ประเด็นที่สอง ความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและความสามารถของครูในการออกแบบและจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

จากที่พบว่า ก่อนการพัฒนาครูยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไม่มากนัก จึงส่งผลต่อการกำหนดและออกแบบแผนการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน ซึ่งอาจส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนได้ การที่ครูประสบปัญหาความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการสอนถือเป็นสภาพปัญหาของการจัดการเรียนรู้ด้วย สภาพปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของชุมพล ประชาพา (2553) ที่พบว่าครูส่วนมากประสบปัญหาขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดทักษะและความเข้าใจในเรื่องการจัดการเรียนรู้ด้านการคิดแก้ปัญหาของนักเรียน อีกทั้งครูบางส่วนขาดความตระหนักในด้านการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนทำให้เกิดปัญหาในการจัดการเรียนรู้ด้านการแก้ปัญหาของนักเรียน ครูมีกิจกรรมที่จัดขึ้นไม่เป็นระบบ ขาดความสม่ำเสมอ ไม่ต่อเนื่อง ไม่มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน สื่อและเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้อยู่ไม่เหมาะสมและมีจำนวนจำกัด ซึ่งอาจมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ ทั้งนี้สันต์ ปานทอง และคณะ (2556) พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาครูเพื่อศิษย์ คือ เจตคติต่อวิชาชีพครู ความรู้ทางวิชาชีพ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การพัฒนาตน การจัดกระบวนการเรียนรู้ ภาวะผู้นำทางวิชาการ ทีมงานวัฒนธรรมการเรียนรู้ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และวิธีการพัฒนาครู ดังนั้นในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนให้มีความชัดเจน ไม่มุ่งเน้นวิชาการเพียงอย่างเดียวนั้น ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเข้าใจผู้เรียนมากขึ้น สอดคล้องกับการวิจัยที่ดำเนินการพัฒนาครูให้ครูโดยให้ความรู้ สร้างความเข้าใจและฝึกปฏิบัติครูในการวิเคราะห์ผู้เรียน วิเคราะห์จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรกำหนด ออกแบบ วางแผนและเขียนแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทำให้ครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มขึ้น โดยพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครู และความต้องการของครูในการพัฒนาตนเอง รวมทั้งให้ครูเน้นการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมที่ไม่มุ่งเน้นวิชาการเพียงอย่างเดียว

การมุ่งเน้นเชิงวิชาการมากเกินไปส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเครียด และไม่สนใจในการเรียน อยากที่จะเล่น และทำกิจกรรมอย่างอื่น ๆ มากขึ้น ซึ่งในการจัดการเรียนในศตวรรษที่ 21 จะส่งเสริมให้จัดการเรียนรู้แบบลงมือทำ กระตุ้นให้ผู้เรียนสนุกกับการเรียนปนเล่น ผ่านการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นการสอนแบบไม่สอน (วิจารณ์ พานิช, 2555) ทั้งนี้ครูต้องสอดแทรกสาระความรู้และคุณลักษณะต่างๆ ตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ในกิจกรรมต่างๆ ให้ชัดเจน โดยมีการออกแบบและเขียนแผนให้ชัดเจน เพื่อลดปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ นวพร ชลารักษ์ (2558) ยังได้กล่าวไว้ อีกว่า “ครูในศตวรรษที่ 21 จะต้องไม่ตั้งตนเป็นผู้รู้ แต่ต้องแสวงหาความรู้ไปพร้อมๆ กับผู้เรียน โดยครูทำหน้าที่เป็นโค้ชที่คอยออกแบบการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผลได้” ความรู้ความเข้าใจของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนจึงมีความสำคัญ ดังนั้นหากครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและพร้อมพัฒนาตนเองในแง่มุมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอยู่เสมอย่อมส่งผลให้นักเรียนสนใจเรียน ไม่เบื่อ และสนุกในการเรียน ซึ่งในการพัฒนาตนเองของครูนั้นหลักสูตรของการฝึกอบรมที่ดีมีความชัดเจนมีความเข้มข้นมากพอและสามารถช่วยแก้ไข้ปัญหาของครูได้ ย่อมทำให้ครูสามารถนำสิ่งที่ได้จาก การอบรมดังกล่าวไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับการวิจัยที่ใช้การอบรมเชิงปฏิบัติการที่มุ่งสร้างความรู้ความเข้าใจให้ครูและฝึกให้ครูได้ออกแบบและวางแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อีกทั้งมุ่งเน้นสร้างความตระหนักให้ครูเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโดยใช้ภูมิ

ปัญญาท้องถิ่น ให้ครูได้วิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการและคุณลักษณะของผู้เรียนที่ต้องการก่อน เพื่อจะทำให้สามารถออกแบบและเขียนเป็นแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ชัดเจนสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการกับการจัดกิจกรรมที่ใช้คำถาม 5W 1H ตามแนวทางการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมแบบลงมือทำ (Active Learning) โดยมีวิทยากรที่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำ ให้การปรึกษาอย่างใกล้ชิดจึงทำให้ครูมีความสามารถในการเขียนแผนการจัดกิจกรรมและจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนของครูที่มากขึ้น ซึ่งมีแนวโน้มทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจและการจัดการศึกษาของครูมีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อนำงานวิจัยไปใช้

1. ครูควรนำความรู้ความเข้าใจและทักษะต่างๆ ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการพัฒนาครูไปปรับใช้และต่อยอดในการพัฒนาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของตนเองในภาคการศึกษาต่อ ๆ ไป
2. การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของครูควรนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลายมาใช้ในการจัดกิจกรรม และความสืบค้นภูมิปัญญาเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความน่าสนใจมากขึ้น อีกทั้งควรสอดแทรกและมุ่งพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะการคิดอื่นๆ ที่จำเป็นต่อผู้เรียนมากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีระดับทักษะการคิดวิเคราะห์ที่เพิ่มขึ้น และสามารถสร้างสรรค์ชิ้นงานหรือองค์ความรู้ใหม่ๆ จากการเรียนและการทำกิจกรรม เกิดความคิดสร้างสรรค์ที่สามารถนำไปเผยแพร่ประกวด แข่งขันเพื่อสร้างชื่อเสียงให้แก่โรงเรียนต่อไป
3. โรงเรียนควรให้การส่งเสริมและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง และกำหนดนโยบายหรือแนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ให้แก่ผู้เรียน
4. ควรใช้กระบวนการจัดการความรู้ กระบวนการเรียนรู้ชุมชนวิชาชีพ มาใช้ในระบบที่เลี้ยงมาใช้ควบคู่ การพัฒนาครูโดยการฝึกอบรมในเรื่องต่างๆ ในการพัฒนาครูเพื่อให้ครูได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเพื่อขยายผลการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไปยังโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานอื่นๆ มากขึ้น
2. ควรวิจัยโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพมาใช้กับครูที่ได้รับการพัฒนาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อจะได้พัฒนากิจกรรมและคุณภาพการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของครูให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ กวิจัยต้องขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่โดยการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ที่ให้การสนับสนุนทุนในการวิจัยประจำปีงบประมาณ 2561 ขอขอบคุณคณะครุศาสตร์ที่ให้เวลาเพื่อดำเนินงานวิจัย และขอบคุณผู้อำนวยการ คุณครู และนักเรียนโรงเรียนชลประทาน ผาแตก อำเภอต๋อยสะเท็ดจังหวัดเชียงใหม่ทุกท่านที่ให้ความสนใจและร่วมมืออย่างเป็นกัลยาณมิตรในการทำวิจัยครั้งนี้ด้วยดีโดยตลอด

บรรณานุกรม

ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี. (2559). *แนวทางการพัฒนาโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้*. สืบค้น 9 กรกฎาคม 2559, จาก
<http://www.moe.go.th/websm/2016/aug/327.html>.

ชุมพล ประชาพา. (2553). *การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ด้านการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้าน
หนองแขงน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต)*. สกลนคร:
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

โชติชวัล พุกิจกาญจน์. (2556). *แนวทางการพัฒนาครูในประเทศไทย*. *วารสารสังคมศาสตร์*, 2(1), 27-32.

ทัศนีย์ บุญแรง. (2560). *การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดโดยใช้ของเล่นพื้นบ้าน*.
วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, 11(3), 105-117.

นนท์วัฒน์ ตรินันทวัน, และ ปิยนาด บุญมีพิพิธ. (2559). *กลยุทธ์การพัฒนาครูเพื่อการสอนแบบบูรณาการการพัฒนาผู้เรียน
อย่างรอบด้าน โรงเรียนไฮดศึกษาเพชรบูรณ์ สังกัดบริหารงานการศึกษาพิเศษ*. *Veridian E-Journal, Silpakom
University*, 9(3), 1593-1603.

นพพร ชลาวัณษ์. (2558). *บทบาทของครูกับการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21*. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีส
เทอร์น*, 9(1), 64-71.

วสันต์ ปานทอง, และคณะ. (2556). *รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อศิษย์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาศรีสะเกษ*. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 15(ฉบับพิเศษ).

วาสนา มะณีเรือง, และคณะ. (2559). *รูปแบบการพัฒนาครูเก่งครูดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. *วารสารสันติศึกษา
ปริทรรศน์ มจร*, 4(2), 260-278.

วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี- สฤษดิ์วงศ์.

ศศิภา จงรักโชคชัย. (2559). *การขาดทักษะการคิดวิเคราะห์*. สืบค้น 9 กรกฎาคม 2559, จาก
<http://www.taamkru.com.th/การขาดทักษะการคิดวิเคราะห์>.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). *เอกสารประกอบการระดมความคิดเห็น
ทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12*. สืบค้น 9 กรกฎาคม 2559, จาก <http://www.nesdb.go.th>.

สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2547). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ :
กระทรวงศึกษาธิการ

Translated Thai References:

Boonraeng, T. (2017). Development of Learning Management for Teachers to Encourage Thinking Skills
Using Folk Toys. *FEU Academic Review*, 11(3), 105-117. [in Thai]

Chalaruk, N. (2015). The Teacher's Role and Instruction in The 21st Century. *FEU Academic Review*, 9(1), 64-
71. [in Thai]

Fukijkarn, C. (2013). Teacher Development Approach in Thailand. *Jurnal of Social*, 2(1), 27-32. [in Thai]

Jongrakchokchai, S. (2016). *Lack of analytical thinking skills*. Retrieved July 9, 2016, from
<http://www.taamkru.com.th/การขาดทักษะการคิดวิเคราะห์>. [in Thai]

- Maneeroung, W., & Other. (2015). Model of Smart Teacher Development Basic Education. *Journal of MCU Peace Studies*, 4(2), 260-278. [in Thai]
- Office of the Minister. (2006). *Project development guideline, reduce study time, increase time to know*. Retrieved July 9, 2016, from. <http://www.moe.go.th/websm/2016/aug/327.html>. [in Thai]
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2015). *Document for mobilizing opinions on the direction of the National Economic and Social Development Plan No. 12*. Retrieved July 9, 2016, from. <http://www.nesdb.go.th>. [in Thai]
- Panich, V. (2012). *21st Century Learning Path of Disciples*. Bangkok : Sodsri - Saritwong Foundation. [in Thai]
- Pantong, V., & Other. (2013). *A Model for the Development of Student Orientated Teachers in the School under Jurisdiction of Primary Education Service Areas*. *Journal of Education Naresuan University*, 15(Special ed.), 193-205. [in Thai]
- Prachapha, C. (2009). *Development of Teachers' Competence in Learning Management to Promote Students' Problem Solving Skill at Ban Nongwangnoi Community School under the office of Mukdahan* (Master's thesis). Sakon Nakhon: Sakon Nakhon Rajabhat University. [in Thai]
- The Office for National Education Standards and Quality Assessment. (2004). *National Education*. Bangkok: Ministry of Education. [in Thai]
- Treenuntawan, T., & Boonmepit, P. (2016). Teacher Development Strategy for Integrated Teaching to Devel the Learners in all Aspects of Thapparatt School for deaf under Education Bureau. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 9(3), 1593-1603. [in Thai]